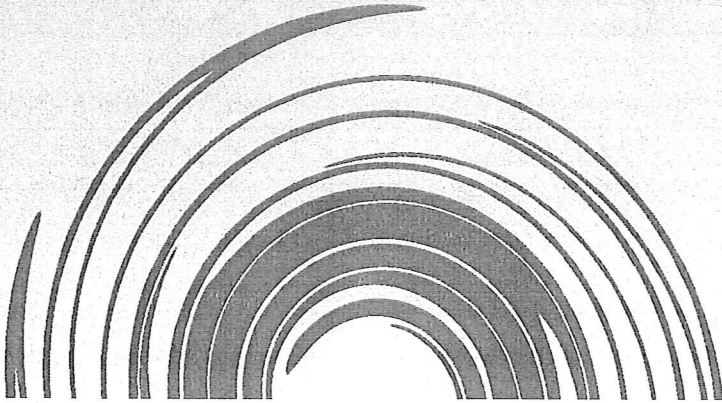

การประชุมสังคมศาสตร์วิชาการระดับชาตินานาชาติ ครั้งที่ 12

“ การพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ท้องถิ่น สังคมไทย และอาเซียน ”

14 มกราคม 2559 ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

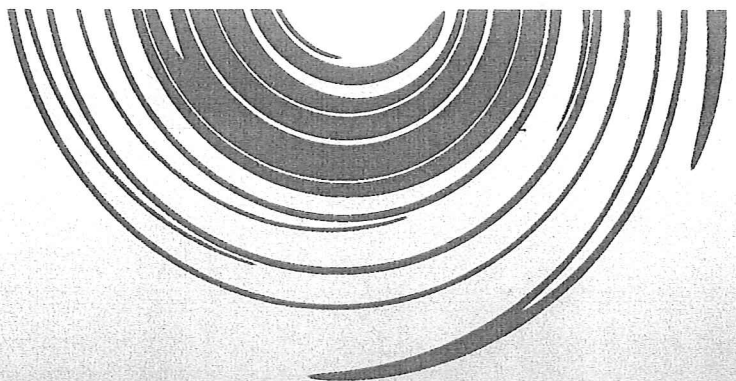

The 12th National and International Symposium of Social Sciences

“ Development under Globalization Stream for
Sustainability of Local Communities
in Thai Society and ASEAN ”

14 January 2016

The Grand Conference Hall, Chiang Rai Rajabhat University

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง

วิทยาลัยครูหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย (ภายนอก)

โครงการสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ 12

“การพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ท้องถิ่น สังคมไทย
และอาเซียน”

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
5. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี พิริยะกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพัฒน์ ยางกลาง	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุ่ทองทรัพย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สุวกันธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุกกัน อุนวิจิตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยศิลปากร
12. อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
13. อาจารย์ ดร.ปกครอง บุญหลง	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
14. อาจารย์ ดร.อภิสม อินทรลาวัณย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
15. อาจารย์ ดร.เปนต์ มโนมัยวิบูลย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
16. อาจารย์ ดร.เด่นพงษ์ วงศ์วิจิตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
17. ดร.วิชุดา มาตันบุญ	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
18. อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย (ภายใน)

โครงการสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ 12

“การพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ท้องถิ่น สังคมไทย และอาเซียน”

1. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร ณะชัยจันทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิสุทธิ์ ใจสนิท	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. รองศาสตราจารย์พัชรา ก้อยชูสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัย มุ่งไธสง	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณิดา ปิงเมือง	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลห์ดำ ศรีเอกานุกูล	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวัน พรหมใจสา	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรธรรม ไชยานนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย คำแสน	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลี หมวกกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
11. อาจารย์ ดร.จันจิรา วิชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
12. Mr.Albert Lisec	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
13. อาจารย์ ดร.วรรณะ รัตนพงษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
14. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิวัฒน์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
15. อาจารย์ ดร.จันจิรา วิชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
16. อาจารย์ ดร.สฤทธิพร วิทยผดุง	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
17. อาจารย์ ดร.อนันต์ แก้วดาตีบ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
18. อาจารย์ ดร.จิรนนต์ ไชยงาม นอกซ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
19. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ เมืองเกษม	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
20. อาจารย์ ดร.กรชนก สนิทวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
21. อาจารย์ ดร.กฤตเมธ บุญนุ่น	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
22. อาจารย์ ดร.ธัญลักษณ์ แซ่เลี้ยว	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
23. อาจารย์จุฑาฤดี คงสุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ
งานสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ 12
“การพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ท้องถิ่น สังคมไทย
และอาเซียน”

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร ณะชัยจันทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. รองศาสตราจารย์พัชรา ก้อยชูสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูกุล อุนวิจิตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัชัย มุ่งไธสง	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวัน พรหมใจสา	ผู้ทรงคุณวุฒิ
8. อาจารย์ ดร.อภิสม อินทรลาวัณย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
9. อาจารย์ ดร.อนันต์ แก้วตาดีบ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
10. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ เมืองเกษม	ผู้ทรงคุณวุฒิ
11. อาจารย์ ดร.จิรนนต์ ไชยงาม นอกซ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
12. อาจารย์ ดร.จันจิรา วิชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิ
13. อาจารย์ ดร.กฤตเมธ บุญนุ่น	ผู้ทรงคุณวุฒิ
14. อาจารย์ ดร.กรชนก สนิทวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
15. นายยุทธศิลป์ ชุมถิ	ผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะกรรมการวิชาการฝ่ายจัดทำ (Proceeding)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลหล่า ศรีเอกานุกูล	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณิดา ปิงเมือง	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวัน พรหมใจสา	กรรมการ
4. อาจารย์ ดร.จันจิรา วิชัย	กรรมการ
5. อาจารย์อดิวัชร พนาพงศ์ไพศาล	กรรมการ
6. อาจารย์จามรี พระสุนิต	กรรมการ
7. อาจารย์นพชัย ฟองอิสสระ	กรรมการ
8. ว่าที่ร้อยตรีอัสนีย์ ณ คีรี	กรรมการ
9. อาจารย์ณัฐทิยา วัฒนศิริศาสตร์	กรรมการ
10. อาจารย์ ดร.จิรนนต์ ไชยงาม นอกซ์	กรรมการและเลขานุการ
11. อาจารย์ขวัญชนก นันทะชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

การปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอจากปัญหาน้ำท่วม

กรณีศึกษา ตำบลทรงคนอง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

Adaptation of Pomelo Farmers from Flooding Case Study: Songkanong Sub-district Sam Phran District, Nakhon Pathom Province

สุวรรณยา ธรรมอภิพล¹ พิมพ์รัตน์ แก้วเมืองทอง² และ นฤมล บัณฑิตาโสภณ³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอในพื้นที่ตำบลทรงคนอง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมเมื่อปี 2554 ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม คือ เกษตรอำเภอสามพราน นักวิชาการเกษตรผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง และเกษตรกรสวนส้มโอในตำบลทรงคนองจำนวนรวม 9 คน

ผลการศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอจังหวัดนครปฐม ทำมากในอำเภอสามพราน เพราะมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกสวนส้มโอ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน และดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การปลูกส้มโอ ซึ่งทำให้ส้มโอมีรสชาติอร่อยและเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของจังหวัด เกษตรกรส่วนใหญ่สืบทอดอาชีพมาจากบรรพบุรุษ มีที่ดินเป็นของตนเองโดยมีพื้นที่ทำสวนส้มโอไม่ต่ำกว่า 5 ไร่ และระยะเวลาในการทำสวนส้มโอมากกว่า 10 ปี โดยรายชื่อประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอมากที่สุดคือ 40 ปี

จากปัญหาน้ำท่วมประเทศไทยเมื่อปี 2554 ได้สร้างความเสียหายแก่พื้นที่สวนส้มโอของตำบลทรงคนอง มากกว่าร้อยละ 80 ทั้งผลกระทบคือผลผลิตทางการเกษตร ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดิน ผลกระทบจากการระบาดของเชื้อโรค แม้ว่าหลังวิกฤตน้ำท่วมเกษตรกรยังคงประกอบอาชีพปลูกสวนส้มโอแต่เกษตรกรก็ได้มีการปรับตัวใน 4 ลักษณะ คือ การลดพื้นที่การปลูกส้มโอ การปลูกพืชชนิดอื่นเสริมในพื้นที่เดิม เช่น มะพร้าว มะนาว ฝรั่ง ฯลฯ การทำคันดินให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันหากเกิดน้ำท่วม และการปลูกส้มโอให้มีความหนาแน่นขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงต่อความเสียหายและเกิดภาระหนี้สินตามมา

คำสำคัญ : การปรับตัว, เกษตรกรสวนส้มโอ, จังหวัดนครปฐม

¹ อาจารย์คร., สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เลขที่ 1 หมู่ 3

ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120 e-mail address : sawanya@ms.su.ac.th

² นักศึกษา, สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120 e-mail address : moei_16@hotmail.com และ nan_371234@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were to study occupational pomelo farmers in area Songkanong sub-district, Sam Phran district, Nakhon Pathom province and to study adaptation of pomelo farmers who had affected from flooding since 2554. The research proceeding was performed by in-depth interviews from 4 key informants including chief of Sam Phran district agricultural extension office, Subject matter specialist, Executive subdistrict administrative organization Songkanong and pomelo farmers in Songkanong sub-district. Total 9 people

The results of the study revealed that occupational pomelo farmers Nakhon Pathom province, Grown in Sam Phran district because this area is suitable for growing pomelo, There is a Thachineriver flowing through and soil fertility. These are suitable for planting pomelo. Which makes pomelo delicious and a distinctive of province. Mostly farmers inherited from the ancestor came to Professional Edition, have their own land with an area of gardening pomelo more than 5 acres. And work in the pomelo garden more than 10 years. The pomelo farmers who work the most is 40 years.

From flooding in Thailand since 2554, make damage to pomelo area Songkanong sub-district more than 80 percent, either impact on agricultural productivity, impact of changes in soil structure, impact of the epidemic. After the flooding, farmers still planted pomelo occupational but have to adapt in 4 manner including reduce the area planted pomelo, intercropping in the old area such as coconut, lemon, guava, etc., doing ridge higher for protection if flooding and planted pomelo for more density. To reduce the risk of damage and subsequent liabilities.

KeyWord : Adaptation, Pomelo Farmers, Nakhon Pathom Province

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม โดยมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 149.2 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 46 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) ในแต่ละปีสามารถส่งออกสินค้าเกษตรกรรมโดยเฉพาะรายได้จากการส่งออกข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อยและน้ำตาลออกสู่ตลาดโลก จึงนับว่าภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย อีกทั้งเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่ โดยแรงงานในภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 40 ของแรงงานทั้งหมดของไทย และยังสร้างอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอีกหลากหลาย จึงเห็นได้ว่า ภาคเกษตรจะยังคงมีบทบาทสำคัญ ทั้งในส่วนที่ผลิตเพื่อบริโภคในประเทศ รวมทั้งการส่งออกผลิตภัณฑ์ และสินค้าอันเนื่องมาจากภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2557)

ปัจจัยการผลิตภาคเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพดินที่เหมาะสมและสมบูรณ์ แหล่งน้ำที่เพียงพอ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม รวมถึงการดูแลเพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต แต่อย่างไรก็ตามที่ผ่านมภาคเกษตรกรรมของ

ประเทศไทยมักได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอันเนื่องมาจากธรรมชาติและการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณและผลผลิตในภาคเกษตร อาทิเช่น การระบาดของโรคแมลง การขาดแคลนน้ำจากภาวะฝนทิ้งช่วง การเกิดน้ำท่วม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่เป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศ เช่น ข้าว ยางพารา ผลไม้ เป็นต้น

ส้มโอ เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรสวนส้มโอในจังหวัดนครนายก สงขลา ชุมพร ชัยนาท สมุทรสงคราม นครปฐม เป็นต้น เนื่องจากในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะภูมินิเวศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกส้มโอไม่ว่าจะเป็นสภาพดิน แหล่งน้ำหรือสภาพอากาศ แต่จะมีความโดดเด่นของชนิดสายพันธุ์ที่แตกต่างกันไป เช่น หากเป็นส้มโอนครชัยศรีซึ่งหมายถึงส้มโอที่ปลูกในอำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพรานและอำเภอยะรังจะปลูกส้มโอพันธุ์ทองดีและพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง แต่หากเป็นส้มโอขาวแตงกวาจะพบในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น แต่จากปัญหาการเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมของประเทศไทยเมื่อปี 2554 ส่งผลทำให้พื้นที่สวนส้มโอแหล่งสำคัญในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้รับความเสียหายกว่า 5,000 ไร่ บริเวณพื้นที่ใน 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลทรงคนอง ตำบลไร่จึง ตำบลท่าตลาด และตำบลบางเคศ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลทรงคนอง พื้นที่หลักของการปลูกส้มโอ สายพันธุ์ส้มโอดั้งเดิมคือพันธุ์ทองดีและพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ซึ่งมีความโดดเด่นแตกต่างจากส้มโอที่ปลูกในพื้นที่อื่นคือรสชาติหวานและเปลือกบาง ถูกท่วมตายไปกว่าร้อยละ 30 ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนเนื่องจากผลผลิตเสียหายอีกทั้งต้องฟื้นฟูพื้นที่ปลูกขึ้นใหม่ ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอจากปัญหาน้ำท่วม ตำบลทรงคนอง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอ ทำความเข้าใจถึงกระบวนการปรับตัวของเกษตรกร เช่น การดำรงชีวิต การเพาะปลูก การตลาดรวมถึงการรักษาไว้ซึ่งอาชีพเกษตรกร และเป็นข้อมูลให้แก่ชุมชนในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอ ทั้งยังวิเคราะห์ประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการปรับตัวของเกษตรกร สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการปรับตัวของเกษตรกรรายอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอจังหวัดนครปฐมจากปัญหาน้ำท่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาถึงการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอในพื้นที่ตำบลทรงคนอง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม และศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมเมื่อปี 2554 ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม คือ เกษตรอำเภอสสามพราน นักวิชาการเกษตร ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง และเกษตรกรสวนส้มโอในตำบลทรงคนอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้เทคนิค Snowball เริ่มจากการสัมภาษณ์เกษตรกรอำเภอสสามพรานและนักวิชาการเกษตรอำเภอสสามพราน ในฐานะผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอในพื้นที่อำเภอสสามพราน รวม 16 ตำบล ข้อมูลในเบื้องต้นพบว่าตำบลทรงคนองเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การวิจัยมากที่สุด จึงสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง ได้แก่ นายกอบค.ทรงคนอง รองนายกอบค. ทรงคนอง และสมาชิกอบค. หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านเหนือ และหมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านคลองประดู่ในฐานะผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอในพื้นที่ตำบลทรงคนอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกส้มโอมากที่สุดในเขตอำเภอสสามพรานและฐานะผู้ให้ข้อมูลในการดูแลบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนตลอดจนการให้การดูแลเกษตรกรในตำบล และผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มสุดท้ายคือเกษตรกรสวนส้มโอที่มีภูมิลำเนาในหมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านเหนือ และหมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านคลองประดู่ ที่มีระยะเวลาประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอ 10 ปีขึ้นไป รวมจำนวน 9 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งได้มีการกำหนดแนวคำถามไว้ล่วงหน้าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตเชิงเนื้อหาของการศึกษา อาทิ คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ภาคการเกษตรในเขตตำบลทรงคนอง จำนวนพื้นที่ปลูกส้มโอ ผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมต่อเกษตรกร การปรับตัวของเกษตรกร นโยบายและความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีแบบสัมภาษณ์จำนวน 4 ชุด ในการสัมภาษณ์เกษตรกรอำเภอสสามพราน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรสวนส้มโอในตำบลทรงคนอง รวมถึงการใช้แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non -Participant Observation) โดยผู้วิจัยจะสังเกตลักษณะของพื้นที่ปลูกส้มโอและพื้นที่โดยรอบ ลักษณะแปลงปลูก ลักษณะความหนาแน่นของต้นส้มโอในแปลงปลูก ลักษณะดิน แหล่งน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การผสมผสานการปลูกพืชในแปลงปลูกส้มโอ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบเกษตรกรรมในประเทศไทย แนวคิดทฤษฎี การปรับตัว ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกส้มโอ ข้อมูลพื้นที่ศึกษา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการและระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (One-to-one Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์เผชิญหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพียงคนเดียวและดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยข้อคำถามที่ได้มีการเตรียมไว้ตามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งได้เตรียมไว้จำนวน 4 ชุด เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) เพื่อสังเกตสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ นำมาใช้ประกอบข้อมูลที่ได้อาจจากการสัมภาษณ์ โดยลำดับของการสัมภาษณ์มีดังนี้

- เกษตรอำเภอสามพราณและนักวิชาการเกษตร สัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์การปลูกส้มโอของอำเภอสามพราณ ทำให้ทราบข้อมูลในเบื้องต้นว่าตำบลทรงคนองเป็นตำบลที่มีพื้นที่ปลูกส้มโอมากที่สุดในอำเภอสามพราณ โดยมีพื้นที่ปลูก 1,457 ไร่
- ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง ได้แก่ นายกและรองนายกอบต.ทรงคนอง สัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์การประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอและนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการปลูกส้มโอทำให้ทราบข้อมูลในเบื้องต้นว่าพื้นที่หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านเหนือ และหมู่ที่ 5 ชุมชนคลองประดู่ มีการปลูกส้มโอมากที่สุดในตำบลทรงคนอง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 และผู้ใหญ่บ้าน ในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์การประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอในพื้นที่ที่อยู่ในการดูแล
- สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน สัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์การประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอในพื้นที่ที่อยู่ในการดูแล
- เกษตรกรสวนส้มโอในหมู่ที่ 4 และ 5 สัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการปลูกส้มโอและการปรับตัวของเกษตรกรจากปัญหาน้ำท่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอ และลักษณะการปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอจากปัญหาน้ำท่วมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากวิธีการที่แตกต่างกันว่าข้อมูลที่ได้จากวิธีการที่ต่างกันจะนำไปสู่ข้อค้นพบที่อยู่ในแนวเดียวกันหรือไม่ หลังจากนั้นจึงหาคำสรุปข้อมูลตาม

ประเด็นการศึกษา สรุปและนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive) แต่ละประเด็นการศึกษา ทำการสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมภายใต้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่การปลูกส้มโอ จังหวัดนครปฐม

อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพรานและอำเภอบางแพเป็นแหล่งปลูกส้มโอที่สำคัญของจังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะอำเภอสามพรานเป็นพื้นที่ปลูกส้มโอแหล่งสำคัญ มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดถึง 3,509 ไร่ โดยกระจายในตำบลบางเดย ตำบลไร่จึงและตำบลทรงคนอง โดยเฉพาะในเขตตำบลทรงคนองในพื้นที่หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกส้มโอมากที่สุดของตำบล เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักในการทำสวนส้มโอมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและยังคงยึดอาชีพนี้มาจนถึงปัจจุบัน บางรายยาวนานเกือบ 40 ปีและเริ่มส่งต่อถึงรุ่นลูกหลาน ส้มโอของอำเภอสามพราน เป็นส้มโอที่มีลักษณะโดดเด่นเรื่องรสชาติที่หวานและเนื้อฉ่ำน้ำ เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกส้มโอ ทั้งสภาพดินที่เป็นดินเหนียวอุ้มน้ำปานกลางและความสมบูรณ์ของน้ำที่ได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำนครชัยศรีเป็นต้นน้ำของชื่อ “ส้มโอนครชัยศรี” ที่ไหลผ่านพื้นที่ปลูก โดยพันธุ์ที่นิยมปลูกคือพันธุ์ทองดีและพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง เนื่องจากความต้องการของตลาดที่ให้ราคาสูง หากเป็นส้มโอพันธุ์ทองดีอยู่ที่ราคา 80 บาทต่อกอง และพันธุ์ขาวน้ำผึ้งอยู่ที่ราคา 120 บาทต่อกอง ทำให้เกษตรกรในตำบลมีรายได้จากการปลูกส้มโอ นอกจากจะส่งขายให้ตลาดในพื้นที่แล้วยังส่งขายไปประเทศจีนผ่านพ่อค้าแม่ค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อในปริมาณมากและให้ราคาดี ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพทำสวนส้มโอเป็นหลัก

2. การประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอ

จากการศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบกับการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรสวนส้มโอส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองโดยมีพื้นที่ทำสวนส้มโอไม่ต่ำกว่า 5 ไร่ และระยะเวลาในการทำสวนส้มโอมากกว่า 10 ปี โดยรายได้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอมากที่สุดคือ 40 ปีและเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยกลางคนหรือผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือก็จะมารับช่วงต่อการทำสวนจากพ่อแม่ แต่กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะมารับช่วงต่อทำสวนส้มโอมีน้อยมาก ในด้านของผลผลิตและรายได้ก็นั้น ขึ้นอยู่กับพื้นที่ในการทำสวนและการดูแลสวนส้มโอของเกษตรกรแต่ละราย ซึ่งทำให้ผลผลิตมีมากน้อยต่างกัน แต่โดยเฉลี่ยต้นส้มโอที่มีอายุมากและเกษตรกรดูแลได้ดีก็จะให้ผลผลิตได้มากถึง 200 ลูกต่อต้น สวนส้มโอที่ปลูกใหม่จะสามารถเก็บผลผลิตได้ใน 4-5 ปี ให้ผลผลิตประมาณ 50 ลูกต่อต้น และใน 1 ไร่ ปลูกต้นส้มโอได้ประมาณ 50 ต้น ถ้าพันธุ์ทองดีจะได้ราคา 20,000 บาทต่อไร่ พันธุ์ขาวน้ำผึ้งจะได้ราคา 30,000 บาทต่อไร่ ส่วนในเรื่องของการปลูกและการดูแลสวนส้มโอ ก็มีตั้งแต่ การตอนกิ่งพันธุ์ การรดน้ำ ใส่ปุ๋ย กำจัดเชื้อรา แมลง และโรคต่างๆ ที่นับวันก็ยังกำจัดได้ยากขึ้น ทำให้เป็นปัญหาของเกษตรกรสวนส้มโอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากปริมาณน้ำในแม่น้ำท่าจีนแห้ง น้ำเป็นสภาพกร่อยและบางครั้งเน่าเสีย เนื่องมาจากการปล่อยน้ำทิ้งที่ไม่ได้รับการบำบัดของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นส้มโอ

3. การปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตน้ำท่วมปี 2554

จากวิกฤตน้ำท่วมปี 2554 ได้สร้างความเสียหายต่อพื้นที่ปลูกส้มโอในตำบลทรงคนองมากกว่าร้อยละ 80 สวนส้มโอส่วนใหญ่ถูกน้ำท่วมเป็นเวลานานจนทำให้เกิดปัญหารากเน่าและยืนต้นตายเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อการผลิตของรายได้อันเนื่องมาจากผลผลิตที่เสียหายและในขณะเดียวกันก็เกิดภาระหนี้สินอันเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการฟื้นฟูสภาพพื้นที่หลังน้ำท่วมเช่น ค่าใช้จ่ายในการทำคันดิน การซื้อพันธุ์ส้มโอและซื้อปุ๋ย และปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาหลังวิกฤตน้ำท่วมคือโครงสร้างดินที่แน่นทึบขึ้นไม่เหมาะสำหรับการเกษตรกรรมการเกิดโรครากเน่าและเชื้อราต่างๆ ที่มาจากน้ำท่วมขังในดิน และการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินจากการถูกพัดพาของหน้าดินไปกับกระแสน้ำ

จากการศึกษาการปรับตัว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอเพราะเป็นอาชีพที่ตนเองถนัดและทำมาเป็นเวลานานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ บางรายทำมาช้านานเกือบ 40 ปีและเริ่มสืบทอดไปสู่รุ่นลูก แต่ได้มีการปรับตัวใน 4 ลักษณะ คือ 1) การทำคันดินเสริมและปลูกมะพร้าวตลอดแนวสวนส้มโอทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสียหายแก่สวนส้มโอหากเกิดน้ำท่วม 2) การลดพื้นที่การปลูกส้มโอแล้วปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลผลิตในระยะเวลาที่สั้นทดแทน เช่น กล้ายไม้ 3) การปลูกพืชที่ให้ผลผลิตในระยะเวลาที่สั้นเสริมในพื้นที่เช่น กล้ายหอม มะพร้าวน้ำหอม ต้นหมาก พลู มะนาว มะม่วงหาวมะนาวโห่ ฝรั่ง 4) การเพิ่มปริมาณการปลูกของจำนวนต้นส้มโอต่อไร่มากขึ้นจากอดีต 40 ต้นต่อไร่ มาเป็น 50-60 ต้นต่อไร่เนื่องจากต้นส้มโอหลังจากน้ำท่วมไม่แข็งแรงเหมือนเดิม แดกกิ่งก้านน้อยลงไม่เป็นพุ่มใหญ่ มีขนาดเล็กกลง และให้ผลผลิตต่อต้นน้อยลง

อภิปรายผลการวิจัย

การประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอจังหวัดนครปฐม ทำมากในอำเภอสามพราน เพราะมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกสวนส้มโอมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน และดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สภาพดินเหนียวอุ้มน้ำปานกลางเหมาะแก่การปลูกส้มโอ ซึ่งทำให้ส้มโอที่นี่มีรสชาติอร่อยและเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของจังหวัดนอกจากนี้ยังสามารถปลูกพืชชนิดอื่นได้ผลผลิตอีกด้วย เช่น ชมพู่ มะพร้าวน้ำหอม ฝรั่ง เป็นต้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่สืบทอดอาชีพนี้มาจากบรรพบุรุษจากการศึกษาเกษตรกรสวนส้มโอในตำบลทรงคนอง พื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านเหนือและหมู่ที่ 5 บ้านคลองประดู่ ตำบลทรงคนอง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรสวนส้มโอส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองโดยมีพื้นที่ทำสวนส้มโอไม่ต่ำกว่า 5 ไร่ และระยะเวลาในการทำสวนส้มโอมากกว่า 10 ปี โดยรายได้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอมากที่สุดคือ 40 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยกลางคน

จากปัญหาวิกฤตน้ำท่วมประเทศไทยเมื่อปี 2554 ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย โดยสร้างความเสียหายเป็นมูลค่า 20,000 ล้านบาท (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2554) และกระทบต่อเกษตรกรในภาคเกษตรกรรมทั้งเกษตรกรนาข้าวในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เกษตรกรสวนส้มโอของตำบลทรงคนอง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของคนในชุมชนเกิดผลกระทบเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและกระทบต่อการส่งออกส้มโอไปยังต่างประเทศ ส่งผลกระทบในระดับประเทศ เกษตรกรสวนส้มโอในตำบลทรงคนอง อำเภอสามพราน จังหวัด

นครปฐม จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพเกษตรกรสวนส้มโอโดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ แต่ได้มีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในการคงอยู่ของอาชีพใน 4 ลักษณะ ได้แก่การปรับตัวโดยลดพื้นที่การปลูกส้มโอ เกษตรกรลดพื้นที่การปลูกส้มโอให้น้อยลงและแบ่งพื้นที่ไปปลูกกล้วยไม้ แต่ยังคงปลูกส้มโอเป็นหลักการปรับตัวโดยปลูกพืชชนิดอื่นเสริมในพื้นที่เดิมเกษตรกรปลูกพืชชนิดอื่นเสริมโดยจะปลูกแซมกับต้นส้มโอในร่องสวน และปลูกรอบๆคันดินพืชที่ปลูกเสริม ได้แก่ กลัวยหอม มะพร้าว น้ำหอม ต้นหมาก มะนาว ฝรั่ง พุ และมะม่วงหาวมะนาวโห่ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ในขณะที่รอให้ต้นส้มโอออกผลผลิต การปรับตัวโดยการทำคันดินหลังจากน้ำท่วมปี 2554 ที่ส่งผลทำให้สวนส้มโอได้รับความเสียหาย ทำให้เกษตรกรมีการยกคันดินสูงขึ้นกว่า 1 เมตร ตามระดับพื้นที่ของแต่ละสวน เพื่อเป็นการป้องกันน้ำ การปรับตัวโดยการปลูกให้มีความหนาแน่นขึ้นกว่าเดิมเพิ่มปริมาณการปลูกของจำนวนต้นส้มโอต่อไร่มากขึ้นจากอดีต 40 ต้นต่อไร่ มาเป็น 50-60 ต้นต่อไร่ เนื่องจากต้นส้มโอไม่แข็งแรงเหมือนเดิม แดกกิ่งก้านน้อยลงไม่เป็นพุ่มใหญ่ มีขนาดเล็กกลง และให้ผลผลิตต่อต้นน้อยลง

เช่นเดียวกับงานวิจัยของวัชรินทร์ ชูภาระ ปี พ.ศ. 2549 ที่พบว่าเกษตรกรสวนมะนาวในจังหวัดเพชรบุรีมีการปรับตัวตามความต้องการของตลาด เมื่อตลาดมีความต้องการมากขึ้น เกษตรกรก็ขยายพื้นที่ประกอบอาชีพมากขึ้นปรับเปลี่ยนสายพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการผลมะนาวที่ปราศจากสารเคมีตกค้าง เกษตรกรจำเป็นต้องเรียนรู้การจัดการผลผลิตของคนที่จะต้องทำอะไรให้ปราศจากสารเคมี ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุดเป็นสำคัญและเป็นไปตามทฤษฎีของ Rogers โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่างๆรอบตัวซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้คือบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นรวมทั้งมีการประเมินผลจากการปฏิสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นเป็นตัวเอง (self) หรือ “โครงสร้างของคน” ขึ้นมาเป็นการรับรู้เกี่ยวกับคนในด้านต่างๆ เช่น บุคลิกลักษณะความสามารถบทบาทต่างๆของคนในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมทัศนคติและค่านิยมต่างๆของคนประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพบุคคลให้แตกต่างกันโดยที่แต่ละคนจะเข้าใจและรู้จักโลกส่วนตัวของเขาให้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในเรื่องภัยพิบัติและการเตรียมความพร้อมในการรองรับหรือป้องกันภัยพิบัติเพื่อลดความเสียหายจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนการสนับสนุน ส่งเสริมและการอนุรักษ์พันธุ์ส้มโอดั้งเดิมของจังหวัด รวมถึงเงินอุดหนุนเบี้ยค่าให้แก่เกษตรกรเพื่อฟื้นฟู ปรับปรุงและขยายพื้นที่ปลูกส้มโอซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้หลักให้แก่คนในชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรสวนส้มโอในแง่มุมต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สภาวะเศรษฐกิจ เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจวิธีการปรับตัวของเกษตรกรในการรับมือกับปัญหาที่กำลังประสบอยู่รวมถึง

การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาของเกษตรกรสวนส้มโอ เช่น ภูมิปัญญาการคองกิ่งพันธุ์และทาบกิ่งเพื่อให้
ได้รากส้มโอที่มีความแข็งแรง เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ

เอกสารอ้างอิง

ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2554). วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.

นันทิชา บุญละเอียด. (2554). การปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธ ไถยวรรณ. (2545). พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วัชรินทร์ ชูภาระ. (2549). พลวัตของเกษตรกรผู้ทำมะนาวในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุภางค์ จันทวานิช. (2555). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.